herpy

VARANER

Varanus primordius

En liten, dagaktiv marklevande varan från den tropiska norra delen av Northern Territory i Australien. *Varanus primordius* gräver och solar sig i stark värme och lever på insekter, små kräldjur och deras ägg. Arten är sällsynt i fångenskap, och det finns bara få pålitliga skötselsiffror, så den är bara för den erfarne hållaren.

Familj: Varanidae Engelska: Northern Blunt-spined Monitor Tidigare namn: *Varanus acanthurus primordius; Worrellisaurus primordius* Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**30-46 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Klipplevande, marklevande och grävande**
Biotop	**Savann och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-38 °C**
Värmeplats	**55-65 °C**
Temperatur, natt	**22-26 °C**
Luftfuktighet	**20-50 %**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Insekter och ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**8-14 mån.**
Kullstorlek	**2-5 ägg**
Kullar per år	**1-5**
Inkubation	**80-120 dagar** vid 28,5-30,5 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus primordius är en av de mindre varanerna i undersläktet *Odatria*, de australiska dvärgvaranerna. Arten beskrevs av Robert Mertens 1942 som en underart av *V. acanthurus* och räknas i dag som en egen art. Det vetenskapliga namnet kommer av det latinska ordet för "ursprunglig" och syftar på att Mertens såg svansens fjällköl som en urform av den kraftigare kölade svansen hos *V. acanthurus*.

Storleken är dåligt dokumenterad. Totallängden anges till omkring 30 cm, men samtidigt anges en nos-kloak-längd på upp till 19 cm och en svans på 1,4-1,5 gånger kroppens längd, vilket ger upp mot 46 cm. Djuren är könsmogna vid en nos-kloak-längd på 12-13 cm, motsvarande omkring 30 cm i total längd. Faktarutan visar därför 30-46 cm, men de exakta måtten är osäkra. Vikten hos vuxna djur är inte dokumenterad.

Taxonomin har varit växlande. Arten har stått som underart av *V. acanthurus* och har också förts till släktnamnet *Worrellisaurus*, men används i dag som *Varanus primordius*. Den kan förväxlas med *V. acanthurus* och andra små marklevande varaner från norra Australien, så kräv alltid ett fotografi och uppgifter om föräldradjuren, om du över huvud taget kan hitta ett djur.

Arten är mycket sällsynt i fångenskap. År 2016 hölls den bara i en djurpark i Europa och ingen annanstans i världen, och i den japanska djurhandeln har bara ett djur setts. Den praktiska erfarenheten av arten är därför knapphändig. Uppfödningssiffror är dokumenterade för arten, men skötseln nedan bygger i övrigt på de få uppgifterna om själva arten och på den närstående *V. acanthurus*, och lånade siffror är markerade i texten.

V. primordius är liten och har inte en stor varans foderkostnader, men den kräver ett egenbyggt, torrt och mycket varmt terrarium med djupt bottensubstrat, UVB-ljus, levande insekter året runt och en hållare som är beredd att arbeta utan ett färdigt recept. Livslängden är inte dokumenterad. Den närstående *V. acanthurus* kan bli över 15 år, och siffran i faktarutan (10-15 år) är en uppskattning utifrån den.

Läs mer: Ljus och UVB

Utbredning och livsmiljö

Arten finns bara i Australien och bara i den norra delen av Northern Territory, det så kallade Top End. Fynden samlas i ett band från trakten kring Darwin och österut mot områdena vid Arnhem Land, ungefär mellan 12,4 och 15,9 grader sydlig bredd och 130,5 och 135,9 grader östlig längd. Utbredningen är liten och täcker bara en bråkdel av vad flera andra små australiska varaner gör.

Inga införda bestånd utanför Australien är kända.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Arten lever i tropiska Australien i norra Northern Territory, där klimatet är ett monsunklimat med en tydlig regnsäsong och en lång torrsäsong. På sommaren, under regnsäsongen, är det varmt och mycket fuktigt, och regnet kommer i kraftiga skurar. Under torrsäsongen är nederbörden ganska liten, dagarna är varma och soliga och nätterna svalare.

Arten är en liten, blyg och hemlighetsfull marklevande varan som lever i olika typer av ljus skog och under delar av året bland klippblock på klippkullar. Den söker skydd i springor och i hålor under stenar. Mer detaljerade mätningar av temperatur och fuktighet i dess gömställen är inte dokumenterade.

Skötsel

TERRARIET

Varanus primordius är en liten, men mycket aktiv marklevande varan. Ett vuxet djur ska ha minst 120 × 60 × 60 cm (längd × bredd × höjd), gärna större, och ett hemmabyggt terrarium med frontluckor är ofta bäst. Höjden ska ge plats för ett djupt bottenlager, så att djuret kan gräva hålor. Måttet är en uppskattning. En vanlig tumregel för marklevande varaner är minst 5 × 2 × 2 gånger nos-kloak-längden, vilket för ett djur på 19 cm ger omkring 95 × 40 × 40 cm, plus höjd för bottenlagret. För den närstående och större *V. acanthurus* rekommenderas 150 × 75 × 120 cm för ett vuxet djur.

Bottenlagret ska vara minst 30 cm djupt och bestå av en blandning av ogödslad matjord och sand (till exempel två delar mulljord till en del lekssand), fuktad så mycket att den klumpar sig och kan hålla en håla. Undvik kalksand. Arten söker i naturen skydd i springor och under stenar, så lägg flata stenar, staplade skifferplattor, korkbark och rör ovanpå som gömställen och solplats, och ge minst två gömställen, ett i den varma och ett i den kalla änden. Solplatsen ska vara terrariets högsta punkt.

Ungarna kan börja i en mindre, men fortfarande djup faunalåda, men flyttas tidigt till ett stort terrarium. Terrariet ska ha god ventilation, säkra lock och avskärmade värmekällor, så att djuret inte kan bränna sig på lampan.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

V. primordius är ett solsökande djur och behöver mycket värme. Mät yttemperaturen på solplatsen med en IR-termometer, inte luften. Siffror för just den här arten är inte dokumenterade. För den närstående *V. acanthurus* anges 70-78 °C på solplatsen, och 55-65 °C är därför en försiktig uppskattning. Börja i den låga änden och följ hur djuret använder gradienten.

Luften vid den varma änden får ligga på omkring 29-38 °C och vid den kalla änden på omkring 24-28 °C. Också dessa siffror är lånade från *V. acanthurus*. På natten släcks värmen, och 22-26 °C är en uppskattning. Terrariet ska ha en stor temperaturgradient, så att djuret alltid kan komma bort från värmen. Använd en halogenlampa eller en annan lampa som ger både ljus och värme, på termostat, och kontrollera temperaturen regelbundet, eftersom lampan förlorar värmeeffekt med tiden.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luften ska vara torr. Siffran är lånad från den närstående *V. acanthurus*, som hålls vid 20-50 % relativ luftfuktighet. Viktigare än luften är bottensubstratets fuktighet. Botten ska vara så fuktig att den klumpar sig och håller hålor, och klimatet i hålorna ska vara fuktigt, medan ytan torkar upp. Fukta botten genom att hälla i vatten, inte genom att spraya.

Djuret ska ha en stabil skål med friskt vatten som är tillräckligt stor att dricka ur. Byt vattnet dagligen. Håll koll på luften med en hygrometer, och kontrollera bottens fuktighet på djupet, så att du vet när den ska fuktas igen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Dagaktiva, solsökande varaner behöver starkt UVB-ljus. Använd ett kraftigt UVB-rör eller en metallhalogenlampa i en reflektorarmatur, monterad på säkert avstånd från solplatsen, och räkna med Ferguson-zon 3. UV-indexet ska mätas med en UV-mätare, inte gissas. Det ska finnas möjlighet att gå ur UVB-ljuset och in i skugga.

Håll dagslängden på omkring 12 timmar eller låt den följa årstiden i norra Australien, där den bara varierar lite, eftersom området ligger nära ekvatorn. Byt UVB-rör enligt tillverkarens anvisning, även om de fortfarande lyser.

UTFODRING

Varanus primordius lever i naturen på insekter, små kräldjur och kräldjursägg. I fångenskap är målet en varierad kost med lågt fettinnehåll: välfödda levande insekter som syrsor, gräshoppor och kackerlackor, då och då kompletterade med små, upptinade ödlor. Resten av utfodringsplanen är lånad från *V. acanthurus*. Fisk, gnagare och fågelägg är energitäta och ska användas mycket sparsamt, annars blir djuret snabbt för tjockt.

Ungarna utfodras med så mycket som de kan äta. Vuxna får lika mycket som de kan äta på 5-10 minuter, och hellre täta små måltider än stora, sällsynta. Ge insekter av ungefär samma storlek som djurets huvud. Damma insekterna med kalk, och ge då och då ett tillskott med vitaminer. Ta bort oätna insekter, eller ge dem foder, så att de inte gnager på varanen. Fånga aldrig insekter i naturen, eftersom de kan bära på parasiter. Ödlor bör vara frysta och inte levande eller nyligen avlivade, så att parasiter inte överförs.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

V. primordius är liten, så bett och klor är sällan allvarliga, men små varaner kan ändå ge rivsår som blöder. Håll alltid hög hygiennivå och tvätta händerna efter beröring, eftersom varaner kan bära på salmonella. Håll inte fast i svansen.

Små varaner är nyfikna och kloka, men unga djur flyr av instinkt från allt som är stort. Ge ett nytt djur ett par veckor i fred, och vänj det sedan vid din närvaro genom att sitta lugnt vid terrariet och låta handen vila i det. Tvinga inte ett djur till hantering. Tämjning tar veckor till månader. Håll arten enskilt tills det finns dokumentation för något annat.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könen kan bestämmas genom att titta på svansroten. Hos små marklevande varaner kan hemipenisutbuktningarna ses genom att belysa svansroten underifrån i ett mörkt rum, och metoden fungerar bra så länge svansen är under 10 mm tjock. Hos arten kan hemipenerna delvis vändas ut när djuret hanteras, så könsbestämning kan vara enklast när djuret är svalt. Djuren blir könsmogna vid en nos-kloak-längd på 12-13 cm, motsvarande 60-70 % av den vuxna längden, i en ålder av 8-14 månader. Vikten vid könsmognad är inte dokumenterad.

PARNING

Det finns bara få uppgifter om parning hos arten. Uppfödning i fångenskap är beskriven, men den är sällsynt, och säsong, viloperiod och hur djuren introduceras är inte dokumenterade. Håll djuren åtskilda och sätt ihop dem bara under uppsikt, och var beredd att skilja dem åt vid oro.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Arten är äggläggande. En kull består av 2-5 ägg, och en hona kan lägga upp till fem kullar på ett år. Äggläggningsplatsen i naturen är inte dokumenterad. Ge en grävande hona ett djupt, fuktigt och klumpande bottensubstrat eller en äggläggningslåda med minst 20-30 cm jord och sand, så att hon kan gräva ett bo. En hona som lägger flera kullar i följd tappas snabbt på kalk och reserver och ska ha gott om foder och kalk.

INKUBATION

Äggen tas försiktigt upp, utan att vändas, och läggs i fuktigt substrat som vermikulit i en tät låda vid en stabil temperatur. Vid 28,5-30,5 °C kläcks äggen efter 80-120 dagar. Substrat och fuktighet i inkubatorn är inte dokumenterade för just den här arten. Är du osäker, kontakta en erfaren varanhållare.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna mäter 4-5 cm från nos till kloak vid kläckningen och väger 1-2 g. De växer snabbt och kan vara könsmogna innan de är ett år gamla. Själva uppfödningen är inte närmare beskriven för arten, men små varaner kläcks som självständiga, köttätande djur. Håll ungarna enskilt i små, djupa terrarier med gömställen och solplats, ge dem så många små, kalkade insekter som de vill äta, och väg dem regelbundet. Håll utkik efter bett och stress.

Hälsa och vanliga misstag

Sjukdomar hos arten är inte dokumenterade. Vanliga problem hos små varaner är:

- För låga temperaturer. Det ger dålig matsmältning, försvagat immunförsvar, övervikt och gikt.
- För lite UVB och kalk. Det ger benskörhet.
- För fet kost, särskilt när gnagare och ägg blir en fast del av menyn.
- För torr botten och för lite vatten, vilket ger problem med hudömsning och njurar.
- Inre och yttre parasiter, särskilt hos djur som är fångade i naturen. Låt en veterinär undersöka ett prov.

Hos uppfödda djur av arten har missbildningar av tungbensskelettet setts, där förlängda ben syns som taggar i strupen. Orsaken är inte känd.

Australien tillåter inte kommersiell export av levande djur. Den registrerade internationella handeln från 2001 till 2017 bestod huvudsakligen av uppfödda djur och några få vildfångade för vetenskapliga ändamål, så ett erbjudet djur bör vara uppfött och ha handlingar som styrker det.

Sök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret tappar i vikt, inte vill äta, har svullna leder eller sitter slappt och passivt.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.